

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอ.....ดอนเจดีย์..... จังหวัด.....สุพรรณบุรี.....

ข้อมูล ณ วันที่.....๑๕.....เดือน.....กรกฎาคม.....พ.ศ.....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายสุริยา ศรีโพธิ์ทอง.....

๒. เลขประจำตัวประชาชน

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้๑๙/๒ ม.๘ ต.ดอนเจดีย์ อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี ๗๒๑๗๐.....

โทรศัพท์๐๘๕๔๙๑๙๐๐๗.....Facebook ...suriya sriphothong... Line ...๐๘๕๔๙๑๙๐๐๗.....

ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๒๒

๔. สถานภาพ ☒ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษาปริญญาตรี.....

สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.....

คณะ/สาขาวิชา ...วิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมเคมี.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๒๐๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก...ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ...๑....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยเกษตรกรเจ้าของแปลง นายสุริยา ศรีโพธิ์ทอง



๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน...๔...ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การใช้เทคโนโลยีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง

๒. การบริหารจัดการศัตรูพืช การใช้สารอินทรีย์ชีวภาพทดแทนการใช้สารเคมี

๓. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อทดแทนการใช้สารเคมี

๔. การทำเกษตรทฤษฎีใหม่

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน...๓....หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ...๑.... หลักสูตร

การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๒.... หลักสูตร

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่
๒. การทำบัญชีครัวเรือน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๑.... หลักสูตร

๑. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมานำจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. คือ การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่สนใจเรียนรู้ และเกษตรกรในพื้นที่ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง เพื่อสามารถลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเนื้อหาในหลักสูตร ประกอบด้วย การควบคุมศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวด้วยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้วิธีการถ่ายทอดด้วยการอบรมเกษตรกรผู้รับการอบรม และลงพื้นที่จริงในแปลงเรียนรู้ของ ศพก.



๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การเตรียมข้อมูลพื้นฐานจากพื้นที่ของ ศพก.

ศพก. รวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากเกษตรกรในพื้นที่ เช่น

- ปัญหาด้านการผลิต
- ความต้องการด้านองค์ความรู้
- เทคโนโลยีที่ขาดแคลน
- สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม
- วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบแผน

การเข้าร่วมประชุมหารือระดับอำเภอและจังหวัด

- ศพก. ส่งตัวแทน (เช่น ประธาน ศพก. หรือคณะกรรมการ) เข้าร่วมเวทีประชุมของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ในระดับต่างๆ

- นำเสนอข้อมูล ข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในพื้นที่
- ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ



การเสนอแนวทางและกิจกรรมพัฒนาการเกษตร

เสนอแนวทางการพัฒนา เช่น

- การปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- การพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่
- การส่งเสริมเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture)
- การพัฒนาเกษตรปลอดภัยหรือเกษตรอินทรีย์
- เสนอแผนการอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือการจัดทำแปลงสาธิตร่วมกับ ศพก.

การมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณและทรัพยากร

เสนอความจำเป็นในการใช้งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่ เช่น

- งบอบรมเกษตรกร
- งบสำหรับการพัฒนาแปลงเรียนรู้

ให้ความเห็นในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการตามความเร่งด่วนและผลกระทบที่ชุมชนได้รับ

การประสานงานและติดตามผลการดำเนินงาน

- ทำหน้าที่เป็น “กลไกภาคสนาม” ในการถ่ายทอดแผนไปสู่การปฏิบัติจริง
- รายงานผลการดำเนินงานหรือข้อขัดข้องให้คณะกรรมการรับทราบ
- ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนในรอบต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ขั้นตอนการจัดทำแผน

- วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เกษตรกร ปัญหา อุปสรรค และความต้องการ
- จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ร่างแผนฯ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมมาร่างเป็นแผนปฏิบัติการ
- คณะกรรมการ ศพก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณาปรับปรุงแผนฯ
- เมื่อแผนฯ ผ่านความเห็นชอบ จึงประกาศใช้แผนราย ศพก.

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

- คณะกรรมการ ศพก.
- เกษตรกรในพื้นที่
- หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

แผนราย ศพก. อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี



ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

ปัจจุบันเทคโนโลยีปรับเปลี่ยนไปไวเป็นอย่างมาก ถ้าเราสามารถเรียนรู้และนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้ จะเกิดผลดีกับชุมชน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตพืชที่สูงยิ่งขึ้น จึงเกิดความคิดริเริ่มในการเรียนรู้หลักวิชาการ และเทคโนโลยีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ได้

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาด้านแรงงานในพื้นที่ และปัญหาด้านผลผลิต เนื่องจากปัจจุบันแรงงานในพื้นที่มีจำนวนที่น้อยลง และมีค่าแรงที่สูง ทำให้เกิดต้นทุนที่สูงมากยิ่งขึ้น และอาจเกิดความเสี่ยงในการผลิตถ้าขาดแรงงานด้านผลผลิตมีราคาตกต่ำ และไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ และเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ
- วิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสม

- ปรับพื้นที่ให้มีระดับเดียวกัน เพื่อลดการใช้น้ำ
- การใช้โดรนเพื่อการเกษตร

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- โดรนพ่นปุ๋ย/พ่นสารเคมี ช่วยให้การพ่นมีความแม่นยำ ลดแรงงาน และลดสารตกค้าง
- โดรนถ่ายภาพ (Multispectral Drone) ช่วยในการสำรวจสุขภาพพืช ตรวจจับโรค/แมลง
- วิเคราะห์ข้อมูลจากโดรน ด้วยระบบ AI หรือซอฟต์แวร์ เพื่อวางแผนการจัดการพืช
- ปรับระดับพื้นที่ให้เรียบเสมอกัน (Land leveling) เพื่อให้การให้น้ำมีประสิทธิภาพ
- ออกแบบระบบน้ำ เช่น ร่องน้ำ, ระบบสปริงเกอร์, น้ำหยด ตามลักษณะพื้นที่และชนิดพืช
- ใช้เทคโนโลยี GPS/เลเซอร์ในงานปรับระดับพื้นที่ เพื่อความแม่นยำ

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

เก็บตัวอย่างดินอย่างถูกวิธี เก็บจากระดับลึก ๑๕-๒๐ ซม. ในหลายจุดของแปลง แล้วนำมาผสมกัน ส่งวิเคราะห์ที่ศูนย์บริการวิชาการเกษตรหรือห้องปฏิบัติการ ตรวจค่า pH, ความเค็ม, อินทรีย์วัตถุ, ธาตุอาหารหลัก (N-P-K), ธาตุอาหารรอง

วิเคราะห์ผลและกำหนดปุ๋ยที่เหมาะสม ใช้สูตรปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ เช่น ดินขาดโพแทสเซียม → ใช้สูตรที่เพิ่ม K

กำหนดปริมาณการใส่ปุ๋ยต่อไร่ และระยะเวลาการใส่ เพื่อให้พืชดูดซึมได้เต็มที่ ลดการสูญเสียและลดต้นทุน

ศึกษาสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ อุณหภูมิ, ปริมาณฝน, ความชื้น, ความยาวช่วงแสง เลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับฤดูกาลและพื้นที่ เช่น พันธุ์ข้าวทนแล้ง, มันสำปะหลังต้านทานโรค, ข้าวโพดทนร้อน

ใช้พันธุ์พืชปรับปรุงหรือพืชตัดต่อพันธุกรรม (GMO) จากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น กรมวิชาการเกษตร, มหาวิทยาลัย

ทดลองปลูกในแปลงเล็ก (แปลงเรียนรู้) เพื่อสังเกตความเหมาะสมก่อนขยายเต็มพื้นที่

ขยายผลและจัดการแปลงปลูกตามหลักวิชาการ

สำรวจโรคและแมลงศัตรูพืชประจำพื้นที่ เช่น เพลี้ยแป้งในมันสำปะหลัง, โรคไหม้ในข้าว ฯลฯ

เลือกพันธุ์พืชที่มีความต้านทานโดยธรรมชาติ อิงจากข้อมูลของหน่วยงานวิจัย เช่น “ข้าวพันธุ์ กข ๔๓” ต้านทานโรคไหม้

ปรึกษานักวิชาการเกษตรหรือศูนย์พันธุ์พืช

ปลูกพันธุ์ที่ต้านทาน และใช้การจัดการแบบผสมผสาน (IPM) ควบคุมศัตรูพืชร่วมกับการใช้ชีวภัณฑ์

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๑๘.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒) พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓) พื้นที่ปลูกจำนวน.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลา..... จำนวน.....๑.....(หน่วย..สระ..)

๒.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)วัว..... จำนวน.....๑๕.....(ตัว)

๓.๒) จำนวน..... (ตัว)

๓.๓) จำนวน..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)เตรียมดิน..... เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒)เมล็ดพันธุ์..... เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓)ปุ๋ย+ยา+ค่าแรง..... เป็นเงิน.....๑,๒๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔)ค่ารถเกี่ยวข้าว+รถขนส่ง..... เป็นเงิน.....๘๐๐.....บาท/ไร่

๑.๕)อื่นๆ..... เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๓,๕๐๐.....บาท/ไร่

รายได้๔,๐๕๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๒๐๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

เกิดกับตนเอง -ได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้ลงมือทำและปฏิบัติ รู้จริงในเทคโนโลยีนั้นๆ

-มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

-ลดรายจ่าย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช

เกษตรกรรายอื่น -เป็นแหล่งเรียนรู้ และแนวทางในการที่เกษตรกรรายอื่นๆ ที่สนใจจะนำไปปรับใช้

ชุมชน -เมื่อมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการประยุกต์ใช้ในพื้นที่ก็จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสภาพแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การไถพรวนตามค่าวิเคราะห์ดิน ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น ป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีในแหล่งน้ำและดิน ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยเฉพาะที่พืชต้องการในปริมาณเหมาะสม

ปรับระดับพื้นที่ให้เรียบเสมอกัน (Land leveling) เพื่อให้การให้น้ำมีประสิทธิภาพ

-ประหยัดน้ำ

พื้นที่ที่เรียบเสมอกันทำให้น้ำกระจายตัวได้อย่างทั่วถึง ไม่เกิดจุดน้ำขังหรือน้ำขาด

ลดปริมาณน้ำที่ต้องใช้ในการทำนาได้ถึง ๒๐-๓๐%

ช่วยอนุรักษ์แหล่งน้ำธรรมชาติและลดภาระการใช้น้ำชลประทาน

-ลดการชะล้างหน้าดิน

เมื่อระดับดินเรียบ น้ำไหลอย่างช้าและสม่ำเสมอ ลดปัญหาดินพังทลายหรือพัดพาธาตุอาหารออกไป

-ลดการไถพรวนและสารเคมี

เมื่อการให้น้ำทั่วถึง พืชเติบโตสม่ำเสมอ ทำให้ใช้ปุ๋ยและยาน้อยลง

ลดความเสี่ยงของปุ๋ยไหลลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

-ลดการเกิดวัชพืช

การปรับพื้นที่เรียบช่วยให้ควบคุมระดับน้ำได้ดี ทำให้การจัดการวัชพืชมีประสิทธิภาพ ลดการใช้สารเคมี

-ลดต้นทุนและการใช้พลังงาน

ใช้แรงงานและเครื่องจักรน้อยลงในการสูบน้ำและปรับแปลงบ่อย ๆ

ลดการปล่อยก๊าซจากเครื่องยนต์ และลดการใช้เชื้อเพลิง

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การปลูกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ และการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ

ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ:

ลดการไถพรวน ยา และน้ำ เพราะพืชเหมาะกับสภาพแวดล้อมและดินในพื้นที่นั้น

ลดความเสี่ยงของการสูญเสียผลผลิต ทำให้ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ลดการใช้พื้นที่มากเกินจำเป็น เพราะได้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น

การวิเคราะห์ดิน เพื่อใช้ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสม

ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ:

ลดการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น ซึ่งช่วยลดการปนเปื้อนของสารเคมีในดินและแหล่งน้ำ
ช่วยรักษาสมดุลของธาตุอาหารในดิน ทำให้ดินมีสุขภาพดีและใช้ได้ยาวนาน
ลดต้นทุนและลดมลพิษจากการผลิตและขนส่งปุ๋ย

การปรับพื้นที่ให้มีระดับเดียวกัน เพื่อลดการใช้น้ำ

ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ:

ประหยัดน้ำในการทำนาและรดน้ำพืชได้มากถึง ๒๐-๓๐%

ลดการไหลบ่าของน้ำที่ทำให้หน้าดินถูกชะล้าง

ช่วยให้การให้น้ำมีประสิทธิภาพสูง ไม่เปลืองพลังงาน

การใช้โดรนเพื่อการเกษตร

ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ:

ใช้ปุ๋ยและสารเคมีเฉพาะจุด (Spot Spraying) ลดปริมาณการใช้สารเคมีในแปลง

ลดการใช้เชื้อเพลิงจากรถไถพ่นหรือเครื่องยนต์ขนาดใหญ่

ป้องกันการเหยียบย่ำหน้าดินและพืช ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ประหยัดน้ำและทรัพยากร เพราะการพ่นมีความแม่นยำสูง

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

มีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินและน้ำที่เหมาะสมต่อการทำนา รู้จักฤดูการเพาะปลูก การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงการจัดการน้ำ ปุ๋ย และโรคแมลงอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ซึ่งช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ให้บริการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและผู้สนใจในชุมชนโดยเน้นการส่งเสริมการทำเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การปลูกข้าวตามหลักวิชาการ การใช้เทคโนโลยีเปียกสลับแห้ง การวิเคราะห์ดินเพื่อใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ทั้งนี้เพื่อเป็นแบบอย่างของเกษตรกรต้นแบบในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการเรียนรู้ในระดับพื้นที่



๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ให้บริการด้านการแก้ไขปัญหและเป็นທີ່ปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาที่พบในการทำการเกษตร เช่น ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ปัญหาดิน น้ำ และผลผลิตตกต่ำ รวมถึงช่วยวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และทรัพยากรของเกษตรกรแต่ละราย

นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่ รับฟังและประสานงานในกรณีที่มีการร้องเรียนหรือข้อขัดแย้ง ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในชุมชน เช่น ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตร การใช้สารเคมี และการใช้พื้นที่ร่วมกัน พร้อมให้ข้อมูลหรือเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด



๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและด้านวิชาการเกษตรแก่เกษตรกรและผู้สนใจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งกระจายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ราคาผลผลิต การระบาดของศัตรูพืช เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม รวมถึงนโยบายหรือโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ

ในด้านวิชาการ นายสุริยาให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในเรื่อง การปรับปรุงวิธีการผลิต การเลือกพันธุ์พืช การจัดการดินและน้ำ การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ และ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น โดรนเกษตร หรือระบบน้ำอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน



๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ช่องทางในการขยายผล:

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในชุมชน

เปิดจุดเรียนรู้หรือแปลงสาธิตให้เกษตรกรเข้าชมศึกษาดูงาน

ใช้สื่อออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์ เฟซบุ๊ก เพื่อเผยแพร่ความรู้ เทคนิค และตอบคำถาม การลงพื้นที่เยี่ยมเยียนให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดแบบรายบุคคล

การนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ:

เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ เช่น การจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้ง ในการทำงาน ใช้เมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินอย่างถูกต้อง ปรับพื้นที่ให้เรียบเสมอเพื่อลดการใช้น้ำ และใช้เทคโนโลยีโดรนในการพ่นสารแบบแม่นยำ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น:

เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อย่างชัดเจน เช่น ประหยัดน้ำและปุ๋ยได้ประมาณ ๒๐-๓๐% ผลผลิตเพิ่มขึ้น คุณภาพดีขึ้น และลดความเสี่ยงจากโรคและศัตรูพืช

ชุมชนมีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในชุมชน ทำให้องค์ความรู้แพร่หลายและขยายวงกว้างขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานใน

พื้นที่

มีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ประสานงานกับหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มเกษตรกรในชุมชน
- ร่วมจัดกิจกรรมอบรมและศึกษาดูงานเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร
- สนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาการผลิต การจัดการทรัพยากร และการตลาดสินค้าเกษตรในพื้นที่
- มีบทบาทเป็นตัวกลางในการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานราชการหรือภาคเอกชน

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งในการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน



๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

กำหนดทิศทางและนโยบาย

- วางแผนและกำหนดนโยบายในการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและชุมชน

- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ประสานงานและสร้างเครือข่าย

- ประสานงานระหว่างเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาและแก้ไขปัญหา
- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกศูนย์ฯ

ติดตามและประเมินผล

- ตรวจสอบความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในศูนย์ฯ
- รับฟังข้อเสนอแนะจากสมาชิกและชุมชน เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสม

ส่งเสริมการเรียนรู้และขยายผล

- สนับสนุนการจัดอบรม ศึกษาดูงาน และกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่
- ส่งเสริมการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน

เป็นตัวแทนและผู้แทน

- เป็นตัวแทนของศูนย์ฯ ในการประชุมหรือกิจกรรมระดับพื้นที่และระดับจังหวัด
- เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง



๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนร่วมในบทบาทของศพก. ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาการเกษตรในชุมชนของเรา โดยการทำงานร่วมกับเกษตรกร หน่วยงานราชการ และภาคเอกชน ทำให้สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรม และความรู้ใหม่ ๆ สู่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานในศพก. ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต แต่ยังสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้ และพร้อมที่จะทำงานต่อไปเพื่อประโยชน์ของเกษตรกรและชุมชนในอนาคต

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ความเป็นผู้นำในรูปแบบทางการ

- ดำรงตำแหน่งหน้าที่อย่างเป็นทางการ โดยเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั้งระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

- มีบทบาทในการวางแผนและบริหารจัดการงานต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน
- เป็นตัวแทนชุมชนในการประสานงานกับหน่วยงานราชการและองค์กรภายนอก
- รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของชุมชนอย่างเป็นระบบ

ความเป็นผู้นำในรูปแบบไม่เป็นทางการ

- เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับในชุมชนจากความรู้ ความสามารถ และความเชื่อถือ
- ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง และช่วยแก้ไขปัญหาแก่สมาชิกชุมชนอย่างเป็นกันเอง
- มีบทบาทในการสร้างความสามัคคี และส่งเสริมความร่วมมือในระดับครอบครัวและชุมชน
- เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ประเพณี และค่านิยมของชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เสียสละเวลาและร่างกาย

- การเข้าร่วมประชุม วางแผน ลงพื้นที่ ติดตามงานบ่อยครั้ง ต้องใช้เวลานอกเหนือจากภารกิจส่วนตัวหรือครอบครัว
- บางครั้งต้องเดินทางไกล เข้าร่วมกิจกรรมต่างพื้นที่โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนที่คุ้มค่า

เสียสละโอกาสส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของชุมชน

- แม้จะมีภารกิจในครัวเรือนหรืออาชีพของตนเอง แต่ยอมละเว้นเพื่อร่วมทำงานเพื่อชุมชน
- ยึดหลัก “ส่วนรวมมาก่อนส่วนตน” เช่น การเลื่อนงานส่วนตัวเพื่อเข้าประชุมคณะกรรมการ

ใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ส่วนตัวเพื่อพัฒนาชุมชน

- นำเอาความรู้ด้านการเกษตร ประสบการณ์ภาคสนาม หรือทักษะเฉพาะของตนมาใช้ในการวางแผน เสนอแนะแนวทางเพื่อชุมชน
- เป็นผู้นำให้คำแนะนำ และถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในจังหวัด โดยไม่หวังผลตอบแทน

เป็นตัวกลางเชื่อมโยงนโยบายกับชาวบ้าน

- รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อสะท้อนต่อคณะกรรมการระดับจังหวัด -
- ผลักดันนโยบายหรือโครงการให้ลงสู่พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“การศึกษาเรียนรู้ไม่มีวันสิ้นสุด รับรู้ รับฟังให้มาก”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอตอนเจดีย์ และส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- ศพก. หลัก และ ศพก. เครือข่าย



๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน (ขั้นตอน)

เตรียมการถอดบทเรียน

- กำหนดวัตถุประสงค์
- ระบุประเด็นหรือหัวข้อที่จะถอด
- คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

รวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ดำเนินกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เช่น การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือสัมภาษณ์เชิงลึก
- เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้สะท้อนประสบการณ์ตรง
- ใช้เครื่องมือเชิงภาพช่วยกระตุ้นความคิด (เช่น mind map, รูปภาพกิจกรรม, VDO)

สังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูล

- สรุปข้อค้นพบจากประสบการณ์ที่คล้ายกันหรือแตกต่างกัน
- วิเคราะห์ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จ” และ “ปัญหา-อุปสรรค”

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ปัญหา/อุปสรรค

การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องยังไม่เต็มที่ ผู้เข้าร่วมบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือไม่เห็นความสำคัญของการถอดบทเรียน

ข้อเสนอแนะ

จัดอบรม/เวิร์กช็อปเสริมทักษะถอดบทเรียนให้แก่เจ้าหน้าที่และคณะกรรมการ ให้ความรู้เรื่องกระบวนการถอดบทเรียนอย่างเป็นระบบ ฝึกใช้เครื่องมือ เช่น SWOT, Timeline, Mind Mapping, AAR, World Café

ติดตามผลการนำบทเรียนไปใช้จริง วางระบบการติดตาม เช่น หลังจากถอดบทเรียนแล้ว มีการนำไปใช้วางแผนพัฒนาในรอบถัดไปหรือไม่ ตรวจสอบผลลัพธ์ เช่น พฤติกรรมเกษตรกรเปลี่ยนแปลงหรือไม่

ภาคผนวก

แผนที่ ศพก. อำเภอดอนเจดีย์

